

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з наукової роботи

_____/Студеняк І.П./

«____» _____ 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІКУЛЬТУРНА ОСВІТА: ЗАРУБІЖНИЙ І ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

Рівень вищої освіти
Галузь знань
Спеціальність
Освітня програма
Статус дисципліни
Мова навчання

Третій освітньо-науковий рівень вищої освіти
01 Освіта/Педагогіка
011 Освітні, педагогічні науки
Освітні, педагогічні науки
вибіркова
українська

Ужгород. 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Полікультурна освіта: зарубіжний і вітчизняний досвід» для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки освітньо-наукової програми «Освітні, педагогічні науки».

Розробник: Розлуцька Галина Миколаївна, доцент, доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

протокол № 1 від «28» серпня 2020 р.

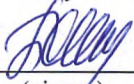
Завідувач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

 /проф. Козубовська І.В./
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 1 від «10» листопада 2020 р.

Голова науково-методичної комісії факультету суспільних наук

 /Попадич О.О./
(підпис) (прізвище та ініціали)

© Розлуцька Г.М., 2020 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2020 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 105	1	1
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5	1	1
	Лекції:	
	20	8
	Практичні (семінарські):	
	22	4
Вид підсумкового контролю: модульне контрольне оцінювання	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: залік	Самостійна робота:	
	63	93

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення навчальної дисципліни «Полікультурна освіта: зарубіжний і вітчизняний досвід» – розкрити закономірності розвитку полікультурної освіти, основні поняття, проаналізувати її походження та становлення, особливості процесу формування і відродження дисципліни в умовах незалежної України. Підкреслити роль курсу в науковій та професійній підготовці аспірантів відповідно до державних та європейських стандартів і потреб суспільства; розроблення на цій основі підходів щодо удосконалення системи формування психолого-педагогічної готовності аспірантів до викладацької та науково-педагогічної діяльності в умовах поліетнічного регіону.

Основні завдання вивчення дисципліни «Полікультурна освіта: зарубіжний і вітчизняний досвід»:

- проаналізувати закономірності розвитку полікультурної освіти як складової загальної освіти;
- розкрити роль полікультурної освіти в подальшому розвитку наукової педагогічної теорії і практики;
- спонукати аспірантів вивчати, аналізувати і порівнювати досвід народів світу щодо освіти представників різних культур, уподобань, світоглядних позицій із вітчизняними освітніми традиціями, закономірностями розвитку і становлення полікультурної освіти в Україні;
- формувати в аспірантів міжкультурну взаємодію та толерантність в процесі освіти.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ЗК-1. Навички критичності та самокритичності. Здатність рецензувати публікації та презентації, а також брати участь у міжнародних наукових дискусіях, висловлюючи та відстоюючи свою власну позицію.

ЗК-4. Здатність спілкуватися з широкою науковою спільнотою та громадськістю під час наукової та/або професійної діяльності (усно і письмово).

ЗК-6. Автономність і відповідальність. Ініціювання, розробка та реалізація інноваційних комплексних проектів шляхом співпраці в регіональному та міжнародному середовищі; відповідальність під час наукової та/або професійної діяльності за результати прийняття рішень.

СК-1. Здатність оперувати науковою термінологією та вибудовувати ієрархію наукових понять за рівнями їх узагальнення; розуміти системність, взаємозв'язок та цілісність різних педагогічних явищ і процесів, багатогранність практичної спрямованості педагогіки; орієнтуватися у сучасній нормативно-правовій базі розвитку освіти, тенденціях освітньої політики в Україні; розглядати педагогічні явища, розвиток освіти та науки у їх історичній ретроспективі; застосовувати компаративний аналіз щодо вивчення педагогічних проблем у зарубіжному та вітчизняному контекстах; узагальнювати інноваційний педагогічний досвід у власному науковому дослідженні.

СК-2. Психологічна готовність до: наукової діяльності, розвиток наукового мислення; здатність володіти знаннями про закономірності філогенезу та онтогенезу людини на різних вікових етапах, про розвиток психічних процесів людини; емоційної саморегуляції, розвитку вольових якостей, самоорганізації та самоактуалізації; самоаналізу результатів наукової діяльності; виявлення креативних здібностей для самостійного вирішення дослідницьких завдань; дотримання етичних принципів роботи в системі «людина-людина»; виявлення емпатії, поваги до індивідуальних особливостей інших людей.

СК-3. Здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії, ефективної комунікації, презентації наукових доробків та ідей, володіння науковим стилем викладу матеріалу дослідження; до участі у різних видах наукового спілкування; встановлення продуктивних зв'язків щодо обміну досвідом (емоційним, соціальним, практичним тощо).

СК-4. Здатність до різних видів історико-педагогічного аналізу (історико-логічний, компаративний, ретроспективний); опрацьовувати джерельну базу дослідження; адаптовувати та застосовувати ідеї видатних педагогів у сучасну педагогічну практику; використовувати цивілізаційний підхід до осмислення історико-педагогічних явищ і процесів.

СК-6. Здатність до вивчення та модернізації існуючих вихованих систем та технологій, розуміння механізмів становлення особистості у процесі виховання і самовиховання; до аналізу соціокультурного середовища, проблем виховання особистості на різних вікових етапах; здійснювати ціннісно-смысловий підхід до виховання дітей і молоді.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Освітні, педагогічні науки», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Обізнаність та здатність взаємодіяти з найновішими педагогічними дослідженнями в спеціальній області дослідження.	ПРН 10
Здатність використовувати облікову інформацію з архіву, бібліотечні каталоги та найновіші ІКТ-ресурси, щоб локалізувати джерела та документальний матеріал, корисний для власного дослідження.	ПРН 11
Здатність знаходити, систематизувати та інтегрувати матеріали з проблематики досліджень.	ПРН 12

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Полікультурна освіта: зарубіжний і вітчизняний досвід»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Розуміти цінність полікультурних ідей в освіті. Володіти ключовими та допоміжними термінами курсу.	ПРН 1
Визначати соціально-політичні і культурні детермінанти розвитку полікультурної освіти в Україні	ПРН 2
Знати нормативно-правові засади полікультурної освіти.	ПРН 3
Аналізувати особливості розвитку полікультурних ідей в зарубіжній освіті.	ПРН 4
Орієнтуватися у теорії та практичному досвіді реалізації її ідей полікультурної освіти.	ПРН 5
Володіти змістовим наповненням та інструментарієм полікультурної освіти.	ПРН 6
Визначати вплив етнічних відносин, культурного, релігійного, расового, світоглядного розмаїття у суспільстві на визначальні характеристики моделей полікультурної освіти.	ПРН 7
Підбирати і моделювати педагогічні ситуації, які засвідчують полікультурну спрямованість освітнього процесу.	ПРН 8
Дослідити організаційно-педагогічні аспекти забезпечення полікультурної освіти в ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Підсумовувати результати практики полікультурної освіти.	ПРН 9
Визначати можливості і умови запозичення зарубіжного досвіду полікультурної освіти у вітчизняну практику.	ПРН 10
Узагальнювати й систематизувати наукову інформацію з друкованих текстів та електронних джерел з проблематики полікультурної освіти.	ПРН 11

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- поточний контроль – здійснюється для всіх видів аудиторних занять під час їх проведення. Метою поточного контролю є визначення рівня досягнень дисциплінарних результатів навчання студента за певним розділом (темою) робочої програми дисципліни, практичними заняттями,

самостійною роботою;

- проміжковий (модульний) контроль має на меті оцінювання знань, умінь та практичних навичок студента, набутих під час засвоєння теоретичного і практичного матеріалу після вивчення логічно завершеної частини навчальної дисципліни;

- підсумковий контроль передбачає комплексне оцінювання рівня сформованості результатів навчання з дисципліни.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: вирішення педагогічних задач і комунікативних ситуацій, самостійна робота, есе, стандартизовані тести, аналітичний звіт, доповідь з презентацією.

Знання, вміння та навички студентів оцінюються через визначення якості виконання конкретизованих завдань. Кількісна оцінка певного поточного контролю за конкретним видом навчального заняття визначається як сума балів за окремі види навчальної роботи. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами поточного контролю протягом одного модуля – 50.

Форма модульного контролю: контрольна робота. Передбачає формулювання відповідей на теоретичні питання і вирішення педагогічних задач. Кожне завдання модульної контрольної роботи (4 теоретичних і 2 практичних завдання) оцінюється поокремо. Загальна оцінка розраховується як сума оцінок: теоретична частина – 40 балів (по 10 балів кожне теоретичне питання); практична частина оцінюється в 10 балів (по 5 балів кожне практичне завдання). Разом – 50 балів. Підсумкова оцінка за кожний модуль складається із суми балів за поточне оцінювання і результату модульної контрольної роботи (максимальна оцінка – 100 балів).

Форма підсумкового семестрового контролю: залік в усній формі.

Результат семестрового контролю визначається як середньоарифметичне значення двох модулів. Якщо студент погоджується з набраною кількістю балів, ця оцінка може бути виставлена в екзаменаційну відомість. Якщо студент не отримав достатньої кількості балів (менше 35) або не погоджується з підсумковою оцінкою, то він складає залік в усній формі. Максимальна оцінка на заліку – 100 балів.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
10	10	10	10	10		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
10	10	10	10	10		

T1, T2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	10	6	10

Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	1	10	1	10
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	1	10	1	10
Презентація	1	10	1	10
Есе	1	10	1	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом	10	100	11	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Критерії оцінювання теоретичних завдань на модульній контрольній роботі (максимальна кількість за 1 завдання – 10 балів):

0 – студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити; 1 – 3 бали – не може викласти зміст питань, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді; 4 – 5 балів – студент не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань; 6 – 7 балів – студент відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні статистичні показники. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою; 8 – 9 балів – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації; 10 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією.

Критерії оцінювання практичних завдань на модульній контрольній роботі (максимальна кількість за 1 завдання – 10 балів):

0 балів – студент не розуміє змісту практичного завдання; 1 – 3 бали – вирішує тільки з підказкою; 4 – 5 балів – студент здатний до теоретичного аналізу завдання, але застосовує його на практиці з помилками; 6 – 7 балів – в процесі вирішення практичного завдання студент допускає істотні неточності та помилки; 8 – 9 балів – при виконанні завдання студентом допускаються неістотні неточності та незначні помилки; 10 балів – студент вирішує завдання стандартним або оригінальним способом, здійснює аналіз цілісного поняття або окремих частин за певним алгоритмом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, узагальнює питання та формулює висновки.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковим семестровим контролем з дисципліни «Полікультурна освіта: зарубіжний і вітчизняний досвід» є залік, який проводиться в усній формі. Аспірант, який в результаті поточного оцінювання та підсумкового контролю за модулем отримав більше 60 балів, має право не складати іспит з дисципліни. У такому випадку виставляється загальна підсумкова оцінка. Для покращення підсумкової оцінки з дисципліни складання іспиту є обов'язковим.

Аспірант, який в результаті підсумкового оцінювання отримав менше 60 балів зобов'язаний складати іспит з дисципліни. У разі, коли відповіді під час іспиту оцінені менш ніж 60 балів, аспірант отримує незадовільну підсумкову оцінку.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Національні тенденції функціонування і розвитку полікультурної освіти

Тема 1. Поняття про полікультурну освіту. Історія розвитку полікультурної освіти.

Поняття про полікультурну освіту. Загальні основи полікультурної освіти. Зміст термінів та понять: полікультурна педагогіка, полікультурна освіта, полікультурне виховання; полікультурне середовище; полікультурність; полікультурна компетентність; міжетнічна взаємодія.

Полікультурна освіта як складова загальної освіти. Зв'язки полікультурної освіти з педагогікою, філософією, історією, соціологією, культурологією, етнологією, мовознавством та іншими науками.

Полікультурна освіта як відповідь на виклики сучасності. Цінності та роль полікультурної освіти у розвитку зарубіжних країн. Фактори, що зумовлюють виникнення та розвиток полікультурної освіти. Соціально-політичні і культурні детермінанти розвитку полікультурної освіти в Україні.

Тема 2. Проблема полікультурності в контексті сучасних глобалізаційних процесів.

Процеси глобалізації та їх вплив на розвиток вищої освіти. Полікультурна освіта в суспільстві в епоху глобалізації, модернізації та інформатизації. Основні напрями роботи з питань формування у майбутніх педагогів полікультурної картини світу, міжкультурних комунікацій та полікультурної свідомості. Білінгвальне навчання.

Крос-культура. Семантика і природа толерантності. Основні види толерантності. Міжкультурна толерантність. Толерантність як ставлення. Політкоректність. Суть понять: глобалізаційні процеси у світі, крос-культура, толерантність, інтолерантність, ставлення, терпимість і нетерпимість, політкоректність.

Тема 3. Релігійно-етнічне підґрунтя полікультурних ідей.

Поліконфесійність сучасного світу. Формування полікультурної світоглядної позиції сучасної молоді. Релігія як складова ідентичності особистості, її місце в національній самоідентифікації та культурі. Вплив релігійних уподобань на освіту. Релігійне наповнення змісту полікультурної освіти. Аналіз поліконфесійної картини сучасного світу.

Особливості поліконфесійності Закарпаття та їх відображення в освітньому регіональному просторі. Міжконфесійна толерантність як регулятор міжетнічної взаємодії, діалогу культур в освітньому процесі.

Тема 4. Толерантність як організаційний принцип полікультурного освітнього простору.

Суть толерантності у контексті полікультурності, диверсифікація підходів до її визначення. Парадигма концепту толерантності. Форми та прояви толерантності в освітньому процесі, їх багатоваріантність. Толерантність до проявів розмаїття як бажаний результат полікультурної освіти.

Толерантність як соціальне замовлення системи вищої освіти. Чинники толерантності молоді. Вплив рівня толерантності на професійну діяльність викладача вищої школи в полікультурному освітньому середовищі.

Дослідження ефективності системи формування полікультурної толерантності майбутніх викладачів вищої школи у процесі підготовки в аспірантурі.

Тема 5. Регіональні особливості освіти в умовах полікультурного регіону.

Аналіз активізації полікультурної освіти як в Україні, багатонаціональній державі, де проживає більше, ніж 130 представників різних етносів, та Закарпатському регіоні (понад 150 представників різних нацменшин). Полікультурна освіта як інструмент протидії проявам сепаратизму, який пов'язаний із національною, релігійною, культурною та ін. видами самоідентифікації національних меншин.

Модифікація змісту та інструментарію полікультурних контактів. Специфіка змін у новому звучанні сферу міжкультурної взаємодії в регіональній освіті.

Модуль 2. Досвід полікультурної освіти в зарубіжних країнах.

Тема 1. Історико-педагогічні моделі полікультурної освіти європейських країн.

Традиції організації полікультурної освіти в європейських країнах. Засади діяльності сучасних зарубіжних університетів. Традиції полікультурної освіти. Академічна мобільність. Різновиди сучасних концепцій та моделей полікультурної у зарубіжних країнах.

Підходи до інтернаціоналізації професійної підготовки в межах країни.

Тема 2. Полікультурна освіта як інструмент вирішення проблеми рівності можливостей у країнах азійського регіону.

Країни азійського регіону, за версією ООН: Східна частина (КНР, КНДР, Республіка Корея, Монголія, Японія, а також Гонконг, Аоминь, Тайвань та інші залежні території); Південно-Східна (Індонезія, Малайзія, Східний Тимор, Бруней, Філіппіни, Сінгапур, Таїланд, В'єтнам, Лаос, Камбоджа, М'янма); Південна (Індія, Пакистан, Іран, Афганістан, Непал, Бутан, Шрі-Ланка, Мальдіви); Центральна (Казахстан, Туркменістан, Узбекистан, Таджикистан, Киргизстан); Західна (Саудівська Аравія, Кувейт, Ірак, Іран, ОАЕ, Оман, Бахрейн, Катар, Ємен, Сирія, Ліван, Ізраїль, Йорданія, Ємен, Кіпр, Грузія, Азербайджан, Вірменія); Північна (Східна Європа: Росія). Історичні традиції нерівного доступу до освітніх послуг домінуючого етносу і національних меншин у країнах азійського регіону через незадовільне матеріальне становище, гендерні особливості, тощо.

Характеристики сучасної освіти у полікультурному соціумі: визнання потреби співіснування різних культур як основи збереження життя на планеті; цілісна уява про полікультурну картину світу, міжнародні відносини; прийняття різних культур як рівноцінних, рівнозначних і рівноправних; прагнення до пізнання різних культур, виявлення їх своєрідності; прояв доброзичливості й тактовності у взаєминах із представниками різних культур; наявність умінь і навичок взаємодії в полікультурному середовищі.

Тема 3. Полікультурний підхід до вирішення етнічних проблем в освіті латиноамериканських країн.

Загальні та особливі характеристики полікультурної освіти країн латинської Америки (за версією ООН: Аргентина, Болівія, Бразилія, Чилі, Колумбія, Еквадор, Фолклендські Острови, Французька Гвіана, Гаяна, Парагвай, Перу, Суринам, Уругвай, Венесуела).

Становлення та розвиток полікультурної освіти в латиноамериканських країнах, який характеризується еволюційним переходом від етнічних досліджень до міжгрупових, міжкультурних та полікультурних. Змістовні характеристики, цільові орієнтири сучасного стану полікультурної освіти в латиноамериканських країнах, її взаємозв'язок із критичною теорією раси, теорією курикулуму, критичною педагогікою і антирасистською освітою.

Тема 4. Толерантність як основа концепцій полікультурності в державній освітній

політиці високорозвинутих країн світу.

Ідеї полікультуралізму в європейських країнах пов'язані із творенням єдиного європейського економічного простору. Аналіз державної освітньої політики високорозвинутих європейських держав полікультуралізму («Велика сімка» - Великобританія, Італія, Канада, Німеччина, США, Франція, Японія); б) «малі» економічно високорозвинуті країни Західної Європи - Австрія, Бельгія, Данія, Ісландія, Люксембург, Нідерланди, Норвегія, Фінляндія, Швейцарія, Швеція; тощо). Основні напрями критики на ідеї і політики полікультуралізму або мультикультурної освіти. Толерантність як здатність знижувати рівень емоційного реагування на несприятливі чинники міжособистісної взаємодії, терпляче або поблажливе (в позитивному сенсі) ставлення до іншого, його іншодій, інакомислення. Зміщення парадигми полікультурної освіти до сприйняття різноманітності або контролю ризиків, на парадигми цінності різноманітності як можливості соціального і особистісного через діалог і взаємодії. Реальна практика полікультурної освіти – сприяння взаємодії, відкритості та згуртованості, визнання цінностей і різних життєвих укладів як всередині однієї культури, так і серед різних культур.

Тема 5. Основні концепції полікультурної освіти в США.

Полікультурний принцип розвитку освіти США. Багатоваріантність стратегій, концепцій, моделей освіти полікультуралізму до змісту дисциплін; розроблення державних документів у галузі освіти для закріплення на законодавчому рівні за полікультурним освітою статусу одного з провідних напрямів освітньої політики США. Етнічні освітні концепції в США, які ставлять за мету поліпшити успішність і поведінку учнів - представників малих етнічних груп через підвищення їхньої самооцінки, шляхом відмови від євроцентристського ставлення до розвитку культур. Теорія соціальної репродукції, яка орієнтує на розгляд освітнього процесу в соціополітичному контексті, визнає можливість створення відповідного освітнього середовища для успішного навчання представників етнічних меншин.

Особливості вирішення проблем виховання толерантності, проявів дискримінації в освітньому закладі і в суспільстві, впливу стереотипів і упереджень на ставлення людини до окремих етносів і культур, взаємозв'язок між успішністю учня та його соціальним походженням, школа і релігія, навчання людей з альтернативним розвитком.

5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 105					
	Форма навчання: денна					
	у тому числі					
	Усього	лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
1-й семестр						
Модуль 1. Національні тенденції функціонування і розвитку полікультурної освіти						
Тема 1. Поняття про полікультурну освіту. Історія розвитку полікультурної освіти.	10	2	2			6
Тема 2. Проблема полікультурності в контексті сучасних глобалізаційних процесів.	8	2				6
Тема 3. Релігійно-етнічне підґрунтя полікультурних ідей.	10	2	2			6
Тема 4. Толерантність як організаційний принцип полікультурного освітнього простору.	10	2	2			6
Тема 5. Регіональні особливості освіти в умовах полікультурного регіону.	10	2	2			6

Модульна контрольна робота	2		2			
Разом за модуль	50	10	10			30
Модуль 2. Досвід полікультурної освіти в зарубіжних країнах.						
Тема 1. Історико-педагогічні моделі полікультурної освіти європейських країн.	12	2	4			6
Тема 2. Полікультурна освіта як інструмент вирішення проблеми рівності можливостей у країнах азійського регіону.	8	2				6
Тема 3. Полікультурний підхід до вирішення етнічних проблем в освіті латиноамериканських країн.	15	2	4			9
Тема 4. Толерантність як основа концепцій полікультурності в державній освітній політиці високорозвинутих країн світу.	8	2				6
Тема 5. Основні концепції полікультурної освіти в США.	10	2	2			6
Модульна контрольна робота	2		2			
Разом за модуль	55	10	12			33
Разом за семестр	105	20	22			63

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 105					
	Форма навчання: заочна					
	у тому числі					
	Усього	лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
1-й семестр						
Модуль 1. Світові, регіональні та національні тенденції функціонування і розвитку систем вищої освіти зарубіжних країн.						
Тема 1. Поняття про полікультурну освіту. Історія розвитку полікультурної освіти.	11	1	1			9
Тема 2. Проблема полікультурності в контексті сучасних глобалізаційних процесів.	9,5	0,5				9
Тема 3. Релігійно-етнічне підґрунтя полікультурних ідей. Поліконфесійність сучасного світу. Формування полікультурної світоглядної позиції сучасної молоді.	11	1	1			9
Тема 4. Полікультурний підхід до вирішення етнічних проблем в освіті латиноамериканських країн.	10	1				9
Тема 5. Регіональні особливості освіти в умовах полікультурного регіону.	9,5	0,5				9
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	51	4	2			45
Модуль 2. Управління педагогічним процесом вищих закладів освіти зарубіжних країн.						
Тема 1.	11	1	1			9
Тема 2. Полікультурна освіта як інструмент вирішення проблеми рівності можливостей у країнах азійського регіону.	9,5	0,5				9
Тема 3. Полікультурний підхід до вирішення	14	1	1			12

етнічних проблем в освіті латиноамериканських країн.						
Тема 4. Толерантність як основа концепцій полікультурності в державній освітній політиці високорозвинутих країн світу.	10	1				9
Тема 5. Основні концепції полікультурної освіти в США.	9,5	0,5				9
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	54	4	2			48
Разом за семестр	105	8	4			93

5.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Загальні тенденції розвитку полікультурної освіти	2	1
2	Тема 2. Особливості полікультурної освіти в Україні	2	
3	Тема 3. Змістове наповнення освіти ідеями полікультурності.	4	1
4	Тема 4. Основні концептуальні підходи до полікультурної освіти освіти у світі.	2	
5	Тема 5. Моделі полікультурної освіти.	2	
6	Тема 6. Організаційно-педагогічні аспекти забезпечення полікультурної освіти у вищій школі	4	1
7	Тема 7. Досвід полікультурної освіти у США та можливості його використання в Україні	2	
8	Тема 8. Перспективи розвитку полікультурної освіти.	4	1
Разом		22	4

5.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Полікультурна освіта як відповідь на виклики сучасності.	6	9
2	Освітня політика полікультурності як інструмент демократизації в державі	6	9
3	Міжнародні правові акти толерантності в освіті	6	9
4	Соціально-політичні і культурні детермінанти розвитку полікультурної освіти в Україні.	6	9
5	Розвиток ідеї полікультурної освіти в педагогічній науці	7	10
6	Аналіз основних концепцій полікультурної освіти в працях зарубіжних дослідників	6	9
7	Інноваційні форми, засоби і методи полікультурної освіти у вищій школі зарубіжних країн.	6	9
8	Провідні ідеї зарубіжного досвіду полікультурної освіти та доцільність їх упровадження в українську систему вищої освіти.	6	9
9	Перспективи розвитку полікультурної освіти в Україні	6	9
10	Полікультурність як інструмент єдиного простору освіти і ринку праці.	8	11
Разом		63	93

5.5. Індивідуальні завдання.

Тип індивідуального науково-дослідного завдання (ІНДЗ), яке необхідно підготувати кожному студенту, медіапрезентація. Кожному студенту необхідно виконати індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) за індивідуально обраною темою. На основі зібраного матеріалу студенти готують презентацію з мінімум 20 слайдів. Обов'язковими структурними компонентами презентації є: титульна сторінка (з вказівкою кафедри, навчальної дисципліни, теми, групи, прізвища та імені студента, року виконання), план, основний зміст, висновки, використана література. Слайди крім текстового викладу повинні мати таблиці, схеми, діаграми, фотографії. Тематика індивідуальних науково-дослідних завдань (ІНДЗ):

1. Соціально-політичні і культурні детермінанти розвитку полікультурної освіти.
2. Спільні і особливі риси організації полікультурної освіти в різних країнах світу.
3. Сучасні тенденції розвитку полікультурної освіти в Україні.
4. Проблеми полікультурної освіти.
5. Вплив глобалізації та інтернаціоналізації на розвиток полікультурної освіти.
6. Основні характеристики полікультурного середовища вищої освіти України або (на вибір: США, Канада, Великобританія, Франція, ФРН, Польща, Швеція, Італія, Китай, Південна Корея, Сінгапур, Гонконг, Тайвань, Японія).
7. Основні моделі полікультурної освіти (на вибір: США, Канада, Великобританія,
8. Франція, ФРН, Польща, Швеція, Італія, Китай, Південна Корея, Сінгапур, Гонконг, Тайвань, Японія).
9. Організаційно-педагогічні аспекти забезпечення полікультурної освіти в Україні або (на вибір: США, Канада, Великобританія, Франція, ФРН, Польща, Швеція, Італія, Китай, Південна Корея, Сінгапур, Гонконг, Тайвань, Японія).
10. Значення толерантності в полікультурній освіті.
11. Роль і функції міжетнічної/поліконфесійної комунікації в освіті України або (на вибір: США, Канада, Великобританія, Франція, ФРН, Польща, Швеція, Італія, Китай, Південна Корея, Сінгапур, Гонконг, Тайвань, Японія).
12. Мобільність як інструмент забезпечення полікультурних ідей в освіті.
13. Полікультурність для забезпечення рівного доступу освіти,
14. Полікультурні ідеї в змісті освітніх програм програм і навчальних планів
15. Спеціальні курси толерантного навчання з полікультурною спрямованістю та інтеграцією літератури, культури, історії, релігії, мистецтва етнічних меншин регіону.
16. Досвід залучення студентів з етнічними, релігійними, культурними, фізичними, гендерними відмінностями до участі в організації освітнього процесу.
17. Врахування особливостей полікультурного регіону в процесі підготовки фахівців.
18. Створення відповідного полікультурного середовища у всіх закладах вищої освіти;
19. Полікультурна спрямованість білінгвального навчання.
20. Використання в полікультурній освіті інноваційних технологій, форм і методів навчання у полікультурній підготовці фахівців у вищій школі України (інформаційні технології, портфоліо, лекція вдвох, лекція прес-конференція, семінар-дискусія, кейс-метод, метод пізнавальної гри, міжкультурний, атрибутивний тренінги, культурний асимілятор).
21. Роль практики, самостійної, науково-дослідної і професійно спрямованої позааудиторної роботи у формуванні полікультурного фахівця.
22. Регіональні особливості полікультурної освіти у Закарпатській області.

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Андрущенко В. П., Губерський Л., Михальченко М. І. Культура. Ідеологія. Особистість / В. П. Андрущенко, Л. Губерський, М. І. Михальченко. – К. : Знання України, 2002. – 587 с.
2. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету. Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. Політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. К. : Таксон, 2016. 234 с.
3. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи : курс лекцій : модульне навчання : навч. посіб. / Алексюк А. М. К. : ІСДО, 1993. 218 с.
4. Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду розвитку інституційного потенціалу університетів у контексті глобального лідерства (частина І): препринт (аналітичні матеріали)/ Авторський колектив: О. Боднарук, К. Жданова та ін.; за заг. ред. С. Калашнікової. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2015. 153 с.
5. Беланова Р.А. Гуманізація та гуманітаризація освіти в класичних університетах (Україна - США). К. : Центр практичної філософії, 2001. 216 с.
6. Вища освіта України: стан та проблеми. Укладачі: І.Б. Жилиєв, В.В. Ковтунець; М.В. Сьомкін. К.: Науково-дослідний інститут інформатики і права Національної академії правових наук України, Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, 2015. 96 с.
7. Вища школа України в загальноцивілізаційному контексті: соціально-філософський аналіз з позицій світоглядно-компетентнісного підходу: монографія. К. : Фітосоціоцентр, 2015. 674 с.
8. Галус О.М., Шапошнікова Л.М. Порівняльна педагогіка. К. : Вища школа, 2006. 216 с.
9. Гронлунд. К.: Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2005. 312 с.
10. Зязюн І., Закович М., В.Семашко В. Культурологія: українська та зарубіжна культура: навчальний посібник. К. : Знання, 2007. 576 с.
11. Общество и ценности. Колледжи и университеты в Соединённых Штатах. М., 2005. 64 с.
12. Павловський К. Трансформація вищої освіти в 21 столітті: польський погляд. К., 2005. 230 с.
13. Рашкевич Ю.М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти : монографія. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. 168 с.
14. Романовський О.О. Хроніка вищої освіти США (на прикладі діяльності державних і недержавних закладів). К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 1997. 76 с.
15. Тишков В. А. Теория и практика мультикультурализма / Мультикультурализм и трансформация постсоветских обществ / Под ред. В. С. Малахова, В. А. Тишкова. М. : Ин-т этнологии и антропологии РАН, 2002. С. 335.
16. ЮНЕСКО «Декларація Мехіко з політики в галузі культури». Культура. №3. 1984. С.75-84.
17. Educational reforms: mission, reality, reflection : motograph / V. Kremin', T. Levovytsky, V. Ohnev'yuk, S. Sysoyeva (Eds.). – K.: TOV "Publishing house "EDELVEIS", 2013. P. 460.
18. The International Encyclopedia of education. Vol. 7. Oxford: Pergamon Press, 1994. P. 3963.

Допоміжна література

1. Козубовська І.В., Сідун Л.М. Зарубіжний досвід підготовки фахівців до професійної діяльності в умовах полікультурного суспільства. The Scientific Heritage, 2020. № 4. Vol. 3. P. 42 – 45.
2. Козубовська І.В., Сідун Л.М., Розлуцька Г. М. Полікультурне виховання учнів початкової школи США. Scientific Journal «Virtus». Монреаль, Канада. 2019. № 35. PP. 114–117.
3. Короткий термінологічний словник з основ педагогіки і полікультурної освіти (для вчителів шкіл з навчанням мовами нацменшин) / За заг. ред. І.В. Козубовської, Г.М. Розлуцької. Ужгород, 2018. 200 с.
4. Розлуцька Г.М. Зміст шкільних підручників як фактор полікультурного виховання молодших школярів у Закарпатті (1919 – 1936 pp.): Монографія, Дрогобич: Коло, 2005. 282 с.
5. Розлуцька Г.М. Ідеї полікультурності у контексті сучасного українського виховання. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота». Ужгород, 2004. Вип. 7. С. 163-166.

6. Розлуцька Г.М. Використання досвіду педагогів Закарпаття у полікультурному вихованні сучасної молоді. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота». Ужгород, 2004. Вип. 8. С. 164-167.
7. Розлуцька Г.М. Полікультурне виховання дітей, позбавлених батьківської опіки. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота». Ужгород, 2005. Вип. 9. С. 86-87.
8. Розлуцька Г.М. Толерантність у змісті підручників для молодших школярів. Освіта Закарпаття. Науково-методичний журнал. Ужгород. 2005. С. 52-55.
9. Розлуцька Г.М. Полікультурність як чинник позитивного сприйняття різноманітності світу. Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія «Педагогіка. Соціальна робота». Ужгород, 2006. Вип. 10. С. 104 – 106.
10. Розлуцька Г.М. Реалізація полікультурності в освітньому просторі вищої освіти. Практична соціальна робота і підготовка фахівців соціальної сфери: Матеріали доповідей та повідомлень Міжнародного науково-практичного семінару (Ужгород, 17-18 вересня 2010 року) /За ред. І.В.Козубовської. Ужгород, 2010. С. 82 – 85.
11. Розлуцька Г.М. Освітній простір в контексті полікультурності. Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія «Педагогіка. Соціальна робота». Ужгород, 2010. Вип. 19. С.211-214.
12. Розлуцька Г.М. Полікультурне виховання молоді як засіб євроінтеграції. Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія «Педагогіка. Соціальна робота». Ужгород, 2011. Вип. 22. С.138 – 142.
13. Розлуцька Г.М., Сокол М.О., Гавриленко Т.Л. Принцип полікультурності у організації толерантного освітнього простору українського дошкілля. Науковий вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія. Педагогіка і психологія. Дніпро, 2020. Вип. 1 (19). С. 101–106.
14. Розлуцька Г. Вплив євроінтеграційних процесів на релігійне виховання українців. Збірник тез II Міжнародної науково-практичної конференції «Франкофонія в умовах глобалізації і полікультурності світу» Тернопіль : Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. 2020. С.144-146.
15. Сідун Л. Ю. Основні концепції полікультурної освіти в США. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. Ужгород, 2014. Випуск 31. С. 160 – 162.
16. Erikson, F. Culture in society and in educational practice. Multicultural Education: Issues and Perspectives. New York: Wiley, 2003.P. 31-58.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Довідник користувача європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС) Брюссель, 6 лютого 2009 р. Режим доступу : <http://ed.eenu.edu.ua/upload/docs/299/55a722c7bcfc1849c60db15171167c91.pdf>
2. Сива Ю. В. Аналіз основних підходів та провідних концептуальних ідей до визначення суті полікультурної освіти. Режим доступу: http://knowledge.allbest.ru/pedagogics/2c0b65635a2ac68b4c43a89521216c27_0.html.
3. Asayeva V.V. Philosophy of modern polycultural multilingual education [E-resource] : Access mode <http://www.info-library.com.ua/books-text-11612.html>
4. Kolodiy A. American doctrine of multiculturalism and ehtnonational development of Ukraine/ A. Kolodiy // Agora. Vol. 6: Ukiraine and USA: co-operation in the sphere of politics, economy, culture and science. – 2008. – PP. 5-14 [E-resource] : access mode <http://politicalstudies.com/?p=578>.
5. Mychkovska R.V. The concept of “polyculture” and “polycultural up-bringing” in modern scientific research / R.V. Mychkovska, Yu.I. Bets // Issues of modern Pedagogical education. Pedagogy and Psychology. 2013. Vol. 39 (3). PP. 255-258 [e-sourse] : access mode: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2013_39\(3\)_42](http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2013_39(3)_42)
6. National Association of Multicultural Educationn. Resolution and Position February 1. 2003. Papers. www.nameon.org.

7. Savchuk Borys P., Kondur Oksana S., Rozlutska Galyna M., Olena V. Kohanovska, Marianna V. Matishak, Halyna V. Bilavych. Formation of Cognitive Flexibility as a Basic Competence of the Future Teacher's Multicultural Personality. Space and Culture, India 2020, 8:3. Режим доступу : <https://doi.org/10.20896/saci.v8i3.1016> Scopus Q2(In English).
8. Mariana Sokol¹, Rozlutska Galyna², Shaparenko Khrystyna³, Olha Hvozdyak⁴, Gorodyska Violetta⁵ and Ivakh Svitlana⁶. Tolerance in the Communicative Culture of Modern Educational Manager. International Journal of Applied Exercise Physiology. 2021. Vol. 10. № 1 P. 18-23. Режим доступу : <http://ijaep.com/Journal/vol.10.1.pdf>(In English).

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Вища освіта як надбання сучасної цивілізації.
2. Цінності та роль вищої освіти у розвитку зарубіжних країн.
3. Фактори, що зумовлюють розвиток вищої освіти.
4. Історія появи університетів – перших вищих навчальних закладів.
5. Соціально-економічні, інформаційні та політичні фактори розвитку вищої освіти зарубіжних країн.
6. Соціально-економічний статус країни як умова розвитку вищої освіти.
7. Показники інформаційного прогресу країни як основа забезпечення її освітнього прогресу.
8. Процеси глобалізації та їх вплив на розвиток вищої освіти.
9. Особливості вищої освіти в полікультурному суспільстві.
10. Традиції організації діяльності європейських університетів.
11. Засади діяльності сучасних зарубіжних ВНЗ.
12. Традиції автономії університетів.
13. Академічна мобільність.
14. Різновиди сучасних ВНЗ у зарубіжних країнах.
15. Критерії типізації вищих навчальних закладів.
16. Особливості управління і організації діяльності ВНЗ.
17. Системи організації навчання у ВНЗ: курсова, індивідуальна.
18. Викладачі вищих навчальних закладів зарубіжжя: підготовка і вимоги
19. Умови навчання в сучасних ВНЗ.
20. Підходи до уніфікації професійної підготовки в межах країни.
21. Ліцензування і акредитація вищих навчальних закладів.
22. Способи здійснення ліцензування і акредитації в зарубіжних країнах.
23. Моделі цільового призначення класичного університету.
24. Навчальні програми, силабуси як способи презентації змісту студентам.
25. Основні (домінуючі) форми навчання.
26. Тьюторіали. Практики. Особливості їх проведення.
27. Провідні способи та методи навчання.
28. Смарт-навчання.
29. Співвідношення аудиторної і самостійної роботи студентів.
30. Умови навчання у ВНЗ. Дидактичне забезпечення навчального процесу.
31. Організація екзаменаційних сесій.
32. Роль студентів в організації процесу навчання.
33. Соціально-психологічна підтримка студентів у процесі навчання.
34. Основні регіони розвитку вищої освіти у світі.
35. Європейський регіон, його особливості.
36. Англо-американський регіон, його характерні особливості.
37. Азійський регіон, його специфічні риси.
38. Провідні світові ранкінги університетів.
39. Найвідоміші елітні університети світу.
40. Популярність зарубіжної вищої освіти.
41. Міжнародні угоди щодо формування регіональних освітніх просторів.
42. Пошук шляхів обміну студентами та трансферу їх навчальних досягнень.
43. Угоди про визнання дипломів. Нострифікація.
44. Проблеми всезагальності вищої освіти.
45. Ідеї неперервності освіти.
46. Формальна і неформальна вища освіта.
47. Вплив глобалізації та інформатизації на організацію вищої освіти.
48. Дистанційна освіта, її розповсюдження.
49. Конкурентноспроможність країн з продажу освітніх послуг.
50. Порівняльний аналіз національних систем вищої освіти: переваги і недоліки.
51. Можливості навчання за кордоном.
52. Напрями дослідження перспектив розвитку вищої освіти провідними міжнародними міжурядовими і неурядовими організаціями.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____від «____»_____20____р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____від «____»_____20____р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____від «____»_____20____р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____від «____»_____20____р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)